

Світлана Талан

ПОМИЛКА

*від фіналістки конкурсу
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»*

Світлана Талан

Помилка

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2019 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЯ

УДК 821.161.2
Т16

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Олексій Безруков*

ISBN 978-617-12-6735-0 (PDF)
ISBN 978-617-12-6548-6

- © Талан С., 2014, 2019
- © Depositphotos.com / robert-przybysz, anjonik, обкладинка, 2019
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2019
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2019

Про той бік... нашого життя

Часто ми вважаємо, що життя — це ті успіхи або невдачі, прикри та сприятливі обставини, радощі й біди, які стосуються здебільшого *нас*, а не ще когось. Попри це любимо казати: «*наше* життя», себто узагальнюємо, думаємо, знову ж таки, передусім про *себе*. Про *своє*. Про *своїх*. Як воно там, за вікнами *наших* квартир і будинків, ми ніби й знаємо, принаймні чуємо (із телевізійних або й від сусідів), утім, головне — що коїться ось тут, при мені, коло мене, з моїми...

«Та що ви, моя донька ніколи не вчинить так, як ото втворила розпусниця Таня з п'ятого поверху!» — кидає мати заріканнями й уже за рік стрічає кровиночку з дитинкою «у приполі»...

«Та що ви, мій Максим не такий, він ніколи мене не зрадить», — переконана молода дружина — й уже за кілька років подає на розлучення через нестерпні чоловікові походеньки...

Ніколи не зарікайся, кажуть у народі.

«Ніколи в собі не замикайся, — висновувала я, прочитавши цей роман, — бо помиляємося *всі*».

Письменниця Світлана Талан ось уже вкотре «не помиляється», бо не зраджує свого читача. Вона знову пише про те, що відбувається за вікнами наших осель.

Вероніка зростала в чудовій сільській родині, повивалася великою любов'ю матері, мала вірну подругу і мріяла про прекрасне майбутнє. Не зогледілася, як воно, те майбутнє, настало та обдарувало її, на жаль, не тільки всілякими гараздами. Жінка мусила багато стерпіти, але змогла чимало й нажити.

«А що мені потрібно? — думала не раз, ставши вже дружиною, матір'ю та фаховим лікарем. — Маю чоловіка, сина, квартиру...»

Вероніка мала ще й велику душу, крім усього іншого... Однак, як і кожна людина, вона помилялася. І саме це спричиняло подальші перипетії, у які втрапляла і з яких щоразу намагалася вибратися. Тим часом помилки робили і її рідні, тому впоратися з надскладними проблемами, які лавиною насувалися на її життя та сім'ю, ставало дедалі тяжче...

Про те, як, помилившись, не зневіритися й не опустити руки, — цей роман.

І про те, як здолати непосильне, навчитися прощати й чому таким цілющим є саме прохання пробачити...

І чи можна, вчасно зрозумівши, де ти помилився, зупинитися й не схибити знову.

А ще про те, як «не мокнути під дощем», а «навчитися під ним танцювати»; як «не тупцювати в багнюці», а «бачити в калюжі зірки» і чому це так прекрасно!

Жанна Куява

Віг автора

Прописні істини та їх спростування

Минуле залишається позаду.	Ні, за ним тягнеться шлейф у сьогодення й майбутнє.
Є люди, які все роблять правильно.	Це тільки їм так здається. Швидше за все, вони егоїсти й дурні. Усі помиляються.
Помилку не можна виправити, якщо її вже зроблено.	Можна. Іноді її треба зробити, щоб зрозуміти істину.
Вчать на чужих помилках.	Якби було так, то своїх помилок стало б менше.
Бувають ситуації, коли немає виходу.	Навіть у замкнутому просторі можна знайти щілину. Розпач затьмарює розум, а спокій допомагає знайти вихід, й інколи потрібно заплющити очі, щоб його побачити.
Колишніх наркоманів немає.	Є! Це на прикладі свого життя довів мій знайомий В. Його реальна історія лягла в основу цього роману.

Існують невиліковні хвороби, коли медицина безсила.

Навіть у таких випадках не можна опускати руки!
Потрібно боротися до останніх сил,
дряпаючи до крові нігтями навіть залізобетонну стіну.
Головне, щоб завжди поруч була віра.

За офіційними відомостями, кількість наркозалежних в Україні становить 100 тис. осіб, і ще 1,5—2 млн неврахованих.
Щороку їхня кількість збільшується на 10 % — тенденція одна з найвищих у світі.
Наркоманія в Україні перетворюється на епідемію.
120 тис. осіб у світі за рік вмирає від наркотиків,
в Україні — 10—12 тис.,
70 % наркозалежних — молодь віком до 25 років.

Спростування немає.

Герої мого роману — реальні люди з нашого життя.
Може, вони помилялися, ішли хибним шляхом,
щоб ми не повторили їхніх помилок?

Якщо людина робить одну помилку двічі,
вона повинна підняти руки вгору й зізнатися
або в легковажності, або в упертості.

Джорж Лорімер

Пролог

Після розмови із сином Вероніка довго не могла заснути. Більше говорив Микита, а вона мовчала, наче набрала в рота води, яку не можна було розплескати. Вероніка відчувала, що син цього разу не бреше — його голос був надто схвильований. Було зрозуміло: Микита довго готувався до цієї розмови. Це відчувалося з того, як часом тремтів його голос, як безладно він говорив і часто затинався.

Вона вже забула, коли Микита говорив щиро, без брехні, але зараз їй здалося, що син уперше за довгий останній час казав правду. Вероніка давно не чула синового голосу. У глибині душі вона чекала від нього дзвінка, не бажаючи зізнатися в цьому самій собі. Чекала навіть тоді, коли в той фатальний день сказала, що він для неї помер.

Це були не слова, кинуті спересердя, а усвідомлене, зважене, на її думку, єдине правильне рішення. Вона змогла викреслити сина зі свого життя і спалила за собою всі мости, не залишивши навіть хисткого місточка, щоб коли-небудь повернутися назад. Вероніці довелося налагодити абсолютно нове життя, де не було ні рідних, ні близьких їй людей. Вона почала все з чистого аркуша — без брехні, без зради, без помилок. Останні місяці вона намагалася заново навчитися жити в гармонії зі світом. Іноді їй здавалося, що така співдружність можлива, ще трохи — і вона знайде душевний спокій, навіть незважаючи на те, що в найпотаємнішому світлому куточку її серця зберігалось місце для сина. Кожен прожитий день ніс із її душі щось із минулого життя, залишаючи порожнечу для наповнення новими враженнями, знайомствами, подіями.

Часом Вероніку охоплював відчай, і тоді здавалося, що вона змогла відірвати від себе минуле разом із частиною душі й тіла, залишивши в серці незагойну рану, до якої нікому прикласти живильний бальзам. У такі хвилини вона вважала, що майбутнього в неї вже немає. Вероніка зуміла піти від минулого, жила теперішнім, до болю в очах намагаючись побачити в п'яті сірих буднів бодай тьмянний маячок майбутнього, — але нічого не виходило.

Колись Вероніка сказала Микиті: «Запам'ятай: відтепер і назавжди в тебе немає матері, а в мене немає сина». Микита був шокований такою заявою. Він стояв кілька хвилин закам'янілий, немов його оглушили обухом по голові. Микита не вірив своїм вухам. Як могла таке сказати його мати?! Його добра, турботлива мама, яка завжди була йому найближчою людиною? «Мамо, ти розумієш, що ти зараз сказала? Усвідомлюєш?» — запитав Микита слабким голосом. «Тобі не вчулося, — твердо, чітко вимовила Вероніка кожне слово. — Відсьогодні в мене немає сина. Я не зійшла з глузду, не сподіваюся. Я несучу повну відповідальність за кожне своє слово». «Що ж ти скажеш знайомим, коли питають про мене?» — з легкою іронією уточнив Микита, усе ще сподіваючись, що така заява вискочила в матері мимоволі. «Я буду говорити всім, що мій син помер, — сказала Вероніка, і при цьому її голос не здригнувся, вона не відвела погляду від сина. — Тобі допомогти зібрати речі чи ти сам?» «Сам! Сам! Сам! Я все зроблю сам! — закричав Микита. — А ти не пошкодуєш, що виставила за двері єдиного сина?!» «Як мати такого сина, — Вероніка зробила наголос на слові «такого», — то краще вже ніякого не мати. І не думай, що в мене не вистачить сил вимовляти слова про твою смерть. Немає страшніших слів для будь-якої матері, але, повір мені, я буду так говорити, тому що ти все одно скоро помреш. Сам чудово знаєш, що такі, як ти, помирають молодими. Наркоман — це мрець».

Учора дзвонив Микита. Вероніку накрила хвиля спогадів, і вона не заснула до ранку. Через них не могла думати про те,

як їй бути далі. У голову нав'язливою спасівською мухою лізли спомини від того моменту, коли вона дізналася, що чекає на дитину, до того фатального дня, коли назавжди зреклася сина. Усе в пам'яті змішалось в один заплутаний клубок спогадів, який називається життям...

Досі Вероніка вважала, що помилки роблять у молодості, щоб потім, уже в зрілому віці, не мати на них права. Усі люди помиляються, і не лише молоді — це Вероніка зрозуміла тільки зараз, коли проаналізувала все своє прожите життя. А ті, хто не помилялися, нічого не досягли, бо вони по життю пасивні й байдужі.

Вероніка напружила пам'ять. Згадала. «Фатальну помилку без фатального кроку не виправиш», — так сказав невідомий їй Веселін Георгієв. Вона наробила багато помилок. Але, помиляючись, люди набираються досвіду. А як же життя? Воно занадто коротке, щоб робити купу помилок, а потім їх виправляти, і все для того, щоб знову схибити. Щоб зрозуміти помилку, треба повернутися до її витоків, відшукати істину, тому що наступна може стати фатальною. Не всі знаходять у собі мужність звинуватити себе в скоєному, щоб мати силу волі виправити помилку. Але й видатний полководець бачить свою провину тільки після того, як бій уже програно. Зараз Вероніка зізналася собі, що вона багато разів помилялася. І не вона одна... Однак ідеться про життя її сина. І перш ніж прийняти рішення, їй треба добре все зважити. Саме зараз вона не мала права схибити ще раз...

Коли за вікном почало сіріти, а сутінки тихо розповзалися по кутах кімнати, Вероніка забулася в тривожному, неспокійному сні...

Вона прокинулася, коли грайливий яскравий сонячний промінчик на мить зупинився на обличчі, потрапив на заплющені повіки. Вероніка розплющила очі й примружилася, вдивляючись у настінний годинник. Була рівно восьма ранку. За звичкою жінка швидко схопилася з ліжка, поправила ковдру, яка збилася набік, накинула халатик і почалапала босоніж на кухню. Думки про важкий день лещатами стиснули голову,

кольнули голкою в серце. Вона механічно натиснула кнопку електрочайника, важко сіла на стілець.

Вероніці потрібно було прийняти важливе рішення. Її, як вона вважала, минуле не дало їй спокій, воно нагадало про себе дзвінком від Микити. Колись вона присягалася собі ніколи не подати йому руку допомоги, хай би що трапилося. Зараз її син у біді, і Вероніка не сумнівалася, що цього разу Микита говорив правду. Від її рішення залежить його, її сина, життя, життя того, хто зрадив її надії, хто плюнув у душу матері й розтоптав усі материнські почуття. Вероніка розуміла, що ніхто їй не допоможе зробити правильний крок, вона повинна сама все вирішити і не скоїти ще одну помилку. Раптом їй блискавично прийшла в голову думка: «Щоб прийняти правильне рішення, треба бути там, де вперше помилилася». Можливо, усе почалося в 1990 році?..

Частина перша

Розділ I

1990 рік

— Донечко, може, годі спати? — Вероніка крізь сон почула лагідний голос матері. — Уже сонце скоро сяде, а ти все не прокидаєшся.

— Матусю, але ж я вранці додому прийшла. — Дівчина відірвалася від приємних спогадів про шкільний випускний вечір, проте не мала сил розплющити очі.

— Не можна спати на заході сонця, — сказала мати, кинувши на дочку погляд, сповнений любові й ніжності, — голова болітиме.

— Ой, мамо! — незлостиво дорікнула Вероніка. — Ти все зі своїми забобонами! Краще б привітала свою улюблену єдину доньку з успішним закінченням школи.

— А я й хотіла, але тебе не добудишся.

— Справді?! — Вероніка жваво підвелася, сіла на ліжку, обхопила коліна руками. — Я готова!

— Тримай. — Жінка простягнула на долоні сережки.

— Срібні?! Справжнє срібло?! — Вероніка підстрибнула на ліжку від радості. — Мамо, оце так! Яка краса!

Дівчина відкинула вбік ковдру, підбігла до дзеркала на шафі. Швидким умілим рухом наділа сережки, покрутила

головою в різні боки. На її свіжому обличчі заграла, засвітилася задоволена усмішка.

— Краса! Спасибі! — сказала вона, підбігла, чмокнула матір у щоку. — А де ти взяла гроші?

— Це сережки твоєї покійної бабусі.

— А... Чому ти їх не носила?

— Носила, поки тебе не було. — Жінка всміхнулася. — А як ти народилася, зняла й заховала, вирішила: як підростеш, тобі подарую. Потім загинув твій тато, важко одній мені було тебе підіймати, побоялася, що десь загублю сережки, а зараз...

— Що зараз? — Дівчина ще раз підбігла до дзеркала, заглянула в нього, крутнулася на п'ятах, і її золотисте пишне світле волосся сколихнулося хвилию й опустилося на худенькі, по-дитячому гострі плечі.

— А тепер ти поїдеш вчитися в місто...

— Щоб стати лікарем! — додала Вероніка.

— Не змогла я тобі купити золоті сережки, ти вже пробач мені, доню. — В очах жінки заблищали сльози, і вона винувато посміхнулася.

— Ну що ти, мамо! — Дівчина обняла матір за плечі, притулилася щокою до її обличчя. — Ти в мене найкраща! Найлюбіша! І ці сережки теж найгарніші! Можна я їх Кірі покажу?

— Іди вже, балакухо! Може, твоя подружка ще спить?

— Розбуджу!

Не встигла Ксенія Петрівна оком змигнути, як дочки і слід прохолов. Жінка зітхнула. Як швидко й невблаганно спливає час! Здавалося, тільки вчора вони з чоловіком милувалися маленьким золотоволосим янголятком у дитячому ліжечку — а вже донька закінчила десять класів. Ксенія Петрівна звела погляд на стіну, де в рамці під склом висів збільшений чорнобілий портрет чоловіка.

Як же вона любила свого Льову! Здавалося, щасливішого за неї не було нікого на світі! Ксенія Петрівна досі не могла зрозуміти, чому молодий агроном Льова не помітив жодної гарної дівчини в їхньому селі, а почав упадати за нею, аж

ніяк не красунею, до того ж із бідної сім'ї. Вона закохалася в молодого фахівця відразу, щойно побачила його на колгоспному дворі, але гордість не дозволила їй виказати це. Лев півроку бродив привидом під вікнами Ксенії, поки та не вийшла до нього на перше побачення. Вони одружилися, зігравши весілля коштом колгоспу, а за рік народилася Вероніка.

Ксенія Петрівна, не відриваючи погляду від портрета на стіні, поринула в спогади. Подружжя було шалено щасливе, таке, що Ксенія іноді боялася дихати, щоб не злякати своє щастя — мабуть, відчувала душа, що воно буде недовгим. Тоді здавалося, ніби їхньої радості й любові вистачить не те що до кінця життя, а й ще на одне життя. Але біда входить у дім, не питаючи.

Три роки було Вероніці, коли Лев загинув. Така дурна, така безглузда смерть. У той день була сильна ожеледиця. Щоб доїхати до міста, Лев гальмонув молоковоз, який виїжджав із колгоспного двору. Чоловік побіг назустріч автомобілю, що гальмував, але через крижану кірку на дорозі ніяк не міг зупинитися. Лев добіг до машини, але раптом послизнувся і впав просто під колеса. Він помер у лікарні, не приходячи до тями, і Ксенія не змогла з ним попрощатися...

Жінка важко зітхнула, витерла долонею сльозу, яка тоненькою цівкою потекла по щоці. Як же Вероніка схожа на свого батька! Така сама висока, струнка, худенька, волосся світле, очі такі ж сині, саме сині, а не блакитні, навіть на підборідді маленька ямочка, як у Лева. І характером донька пішла в батька. Здавалося б, уперта, наполеглива, бідова, за словом у кишеню не полізе, а насправді дуже вразлива, ніжна й ласкава. Хороша виросла дівчинка. А як могло бути інакше? Адже Ксенія Петрівна вклала в неї всю ту нерозтрачену любов, яка жила в жінці і після загибелі чоловіка. Тепер дочка збирається їхати в місто за чотириста кілометрів від дому вступати до медичного інституту. І радісно на душі, що донька не залишиться в колгоспі, що гарну професію вибрала, і сумно, що так далеко їде. Вона ж така ще дитина... Як вона там буде сама жити, якщо

за своє життя зо три рази була в місті, і то в райцентрі? А як вона, Ксенія, житиме сама, без доньки?..

Кіра, звісно, не змогла не приміряти сережки Вероніки. Вона мала дві пари золотих, які їй подарували батьки на шістнадцятиріччя й закінчення школи, але ці срібні у вигляді незабудок, з яскравими синіми камінчиками були справді дуже гарні.

— До твоїх очей за кольором підходять, — зазначила Кіра й відразу запропонувала: — Треба сьогодні ж іти в клуб, щоб усі побачили твої сережки!

— Скажеш таке! — хмикнула Вероніка. — Можна подумати, що всім тільки й діла, як на мої сережки витріщатися!

— Точно! — Кіра округлила очі, і тонкі дуги її чорних брів розгорнулися на лобі крилами птахи. — Мало не забула розповісти головну новину.

— І що ж я проспала?

— Останні новини нашого села! — засміялася Кіра.

— Не тягни, розповідай уже.

— Наш дитячий садок...

— Колишній, — поправила Кіру подруга.

— Наш колишній дитячий садок викупив один дядечко.

— Теж мені новина! Цікавіше нічого немає?

— Ну, Вероніко! — Кіра грайливо насупила брови. — Ти ж мені слова не даси сказати! Найцікавіше попереду! Так от, сьогодні приїхав новий власник будівлі, а приїхав він не на коні, не на мотоциклі, а на білому «мерседесі»! Але й це ще не все! Господар — красень! Малиновий піджак, туфельки начищені до блиску, музон у машині репетує — за дві вулиці чути, а на шиї золота цепура завтовшки з мою руку й ось такий золотий хрест!

— Крутий якийсь?

— Ще й який крутий! З ним два братки бритоголові в спортивних костюмах і білих кросівках були в машині, напевно, охорона.

— І що цей дядько забув у нашому селі? Садок відкриє? Вихователем працювати буде? Дітям носи витиратиме? — розсміялася Вероніка.